

Natura 2000 gebied 9 – Groote Wielen

(Zie leeswijzer)

Kenschets

Natura 2000 Landschap:	Meren en Moerassen
Status:	Habitatrichtlijn + Vogelrichtlijn
Site code:	NL2003020 + NL2003020
Beschermd natuurmonument:	-
Beheerder:	It Fryske Gea, particulieren
Provincie:	Friesland
Gemeente:	Leeuwarden, Tytsjerksteradiel
Oppervlakte:	609 ha

Gebiedsbeschrijving

De Groote Wielen is een natuurgebied op de grens van pleistocene zandgronden en holoceen veengebied in het oosten en kleigronden in het westen. Het bestaat uit grote plassen en vaarten, rietmoerassen, graslanden en twee eendenkooien. De grote plassen (wielen) in het gebied zijn een restant van de Middellee, een zoutwaterbaai die zich in de Middeleeuwen uitstreckte van de Waddenzee via Leeuwarden tot Sneek. Door vervening is hier in de latere eeuwen moeras en veenweidegebied ontstaan, waarbij door afslag van petgaten de meren ontstonden. De oppervlakte moerasvegetaties (rietlanden, natte ruigtes en moerasbos) is relatief gering. Een deel van de graslanden, de zogenaamde zomerpolders, komt in het winterhalfjaar onder water te staan. Het oostelijk deel van het gebied, de Rijpekerkerpolder (Ryptsjerkerpolder), ligt op de pleistocene zandgrond, waar sprake is van een besloten coulisselandschap.

Begrenzing

De begrenzingen van het Vogelrichtlijngebied en van het Habitatrichtlijngebied (zoals aangemeld) zijn op de kaart op enkele technische punten verbeterd:

- Verharde wegen en bebouwing, die reeds tekstueel waren geëxclaveerd, zijn aan de rand van het gebied zoveel mogelijk ook op de kaart buiten de begrenzing gebracht.
- De begrenzing is waar mogelijk gelegd langs topografisch herkenbare lijnen, zoals wegen, wateren, perceelscheidingen en bosranden.

Het Vogelrichtlijngebied en het Habitatrichtlijngebied zijn ten zuiden van Giekerk uitgebreid met een graslandperceel dat integraal onderdeel uitmaakt van het gebied.

Natura 2000 database

Habitattypen

Code	Habitattype
H6410	Blauwgraslanden

Habitatrichtlijnsoorten

Soortnr	Soort
H1134	Bittervoorn
H1318	Meervleermuis
H1340	Noordse woelmuis

Vogelrichtlijnsoorten

Soortnr	Soort
A041	Kolgans - n
A045	Brandgans - n
A050	Smient - n
A119	Porseleinhoen - b
A151	Kemphaan – b
A156	Grutto - n

Voorstel voor het toevoegen aan de database:

H3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden ¹
A295	Rietzanger – b ⁶

Voorstel voor het verwijderen uit de database:

H3130	Zwakgebufferde vennen ¹⁴
H1149	Kleine modderkruiper ^{16/ a}
A151	Kemphaan – n ²¹

Kernopgaven

- 4.11 **Plas-dras situaties:** Plas-dras situaties voor smienten A050 en broedvogels zoals porseleinhoen A119 en kemphaan A151, kwartelkoning A122 en noordse woelmuis *H1340.
- 4.12 **Overjarig riet:** Herstel van grote oppervlakten/brede zones overjarig riet, inclusief waterriet, door herstel van natuurlijke peildynamiek en tegengaan verdroging voor rietmoerasvogels, zoals roerdomp A021, purperreiger A029, snor A292, grote karekiet A298 en voor de noordse woelmuis *H1340.
- 4.16 **Rui- en rustplaatsen:** Voldoende ruiplaatsen en rustgebieden voor watervogels zoals fuut A005, ganzen, slobbeend A056 en kuifeend A061.

Instandhoudingsdoelen

Algemene doelen

Behoud bijdrage van het Natura 2000 gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie.

Behoud bijdrage van het Natura 2000 gebied aan de ecologische samenhang van het Natura 2000 netwerk zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie.

Behoud en waar nodig herstel van de ruimtelijke samenhang met de omgeving ten behoeve van de duurzame instandhouding van de in Nederland voorkomende natuurlijke habitats en soorten.

Behoud en waar nodig herstel van de natuurlijke kenmerken en van de samenhang van de ecologische structuur en functies van het gehele gebied voor alle habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd.

Behoud of herstel van gebiedsspecifieke ecologische vereisten voor de duurzame instandhouding van de habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd.

Habitattypen

H3150	Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type <i>Magnopotamion</i> of <i>Hydrocharition</i>
Doel	Behoud oppervlakte en kwaliteit.

Toelichting Het habitatype meren met krabbenscheer en fonteinkruiden komt hier als krabbenscheer- en groot blaasjeskruidbegroeiingen voor in brede en smalle sloten.

H6410 Grasland met *Molinia* op kalkhoudende, venige, of lemige kleibodem (*Eu-Molinion*)

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit.

Toelichting Het habitatype blauwgraslanden komt lokaal over een geringe oppervlakte voor in de Binnemiede.

Soorten

H1134 Bittervoorn

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting Het is niet duidelijk hoe belangrijk het gebied is voor behoud van de bittervoorn, omdat de verspreiding en populatiegrootte van de bittervoorn in Friesland onvoldoende bekend zijn.

H1318 Meervleermuis

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting Het betreft een foerageergebied van kolonies meervleermuizen buiten het gebied.

H1340 *Noordse woelmuis

Doel Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting De noordse woelmuis – die in Friesland ernstig bedreigd is – komt hier nog over een betrekkelijk groot deel van het (potentieel) geschikte leefgebied voor, maar het betreft dan wel een geïsoleerd gebied met een betrekkelijk kleine oppervlakte. Uitbreiding leefgebied (rietlanden en natte graslanden) en verbetering van de kwaliteit is van belang om een levensvatbare populatie te behouden.

Broedvogels

A119 Porseleinhoen

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 4 paren.

Toelichting De porseleinhoen is een jaarlijks voorkomende broedvogel (met 1-4 paartjes) van natte graslanden. Het genoemde aantal heeft betrekking op gunstige jaren. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is behoud van de populatie op een relatief hoog niveau gewenst. Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio Friese merengebied ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

A151 Kemphaan

Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 10 paren.

Toelichting De kemphaan is van oorsprong een talrijke broedvogel van vochtige tot natte graslanden met in 1980 nog een populatie van 68 paren. De populatie is, in lijn met de algehele tendens in Nederland, sterk afgenomen. Na 1997 zijn er geen paren meer vastgesteld. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie gewenst. Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio Friese merengebied ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

A295 Rietzanger

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 220 paren.

Toelichting De rietlanden in de Groote Wielen herbergen één van de sleutelpopulaties van de rietzanger in het Friese merengebied. In de periode 1993-97 werden jaarlijks 100 - 125 paren vastgesteld. Voor de periode 1999-2003 wordt het gemiddeld aantal paren geschat op 220. Gezien de landelijke gunstige staat van instandhouding met betrekking

tot de populatie omvang, is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

Niet-broedvogels

A041 Kolgans

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 13.900 vogels (seizoensmaximum).

Toelichting Aantallen kolganzen zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft o.a. een functie als slaappleaats. Trendgegevens zijn niet beschikbaar. Handhaving van de huidige situatie is voldoende want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

A045 Brandgans

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 11.800 vogels (seizoensmaximum).

Toelichting Aantallen brandganzen zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft o.a. een functie als slaappleaats. Trendgegevens zijn niet beschikbaar. Handhaving van de huidige situatie is voldoende want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

A050 Smient

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 1.300 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de smient o.a. een functie als slaappleaats en foerageergebied. Het aantalsverloop vertoonde een optimum in de tweede helft van de jaren tachtig, daarna een sterke afname. Handhaving van de huidige situatie is echter voldoende want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

A156 Grutto

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 670 vogels (seizoensmaximum).

Toelichting Het gebied heeft voor de grutto o.a. een functie als slaappleaats. Trendgegevens zijn niet beschikbaar. Handhaving van de huidige situatie is voldoende omdat de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding vooral betrekking heeft op gebieden buiten het Natura 2000 netwerk.

Synopsis

<i>Habitattypen</i>	<i>Staat van instandhouding</i>	<i>Relatieve bijdrage</i>	<i>Doelstelling oppervlakte</i>	<i>Doelstelling kwaliteit</i>
H3150 Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden	-	+	=	=
H6410 Blauwgraslanden	--	-	=	=

<i>Soorten</i>	<i>Staat van instandhouding</i>	<i>Relatieve bijdrage</i>	<i>Doelstelling leefgebied</i>	<i>Doelstelling populatie</i>
H1134 Bittervoorn	-	-	=	=
H1318 Meervleermuis	-	-	=	=
H1340 Noordse woelmuis	--	+	>	=

<i>Broedvogelsoorten</i>	<i>Staat van instandhouding</i>	<i>Relatieve bijdrage</i>	<i>Doelstelling leefgebied</i>	<i>Doelstelling populatie</i>
A119 Porseleinhoen	--	-	=	=
A151 Kemphaan	--	-	>	>
A295 Rietzanger	-	-	=	=

<i>Niet-broedvogelsoorten</i>		<i>Staat van instandhouding</i>	<i>Relatieve bijdrage</i>	<i>Doelstelling leefgebied</i>	<i>Doelstelling populatie</i>
A041	Kolgans	+	s+	=	=
A045	Brandgans	+	s+	=	=
A050	Smient	+	-	=	=
A156	Grutto	--	s-	=	=

¹ Op basis van recente informatie blijkt het habitattype thans voor te komen binnen de (huidige) begrenzing van het Natura 2000 gebied.

⁶ Herstel van een technische fout in database 2004.

¹⁴ Herstel van een technische fout in database 2004.

¹⁶ Op basis van recente informatie blijkt de soort niet voor te komen binnen de (huidige) begrenzing van het Natura 2000 gebied of het gebied kan onvoldoende bijdrage leveren.

^a In het Reactiedocument (2004) is ten onrechte opgenomen dat het gebied voor de kleine modderkruiper een belangrijk gebied is. Uit de RAVON-rapportage zoals opgesteld t.b.v. de aanmelding kon niet eenduidig geconcludeerd worden dat de soort in het gebied voorkomt. Op basis van meer recente informatie van het Fryske Gea blijkt dit eveneens.

²¹ Aantal thans lager dan ongeveer 0.1% van biogeografische populatie.